

JOSEP A. CHAUVELL

Divuit anys

Vivències d'un escriptor des dels marges

Pròleg i edició de
Josep Espluga

Pagès editors
LLEIDA, 2010

© Josep Antoni Chauvell Larrégola, 2010
© del pròleg i de l'edició: Josep Lluís Espluga Trenc, 2010
© d'aquesta edició: Pagès Editors, S.L, 2010
Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
www.pageseditors.cat
editorial@pageseditors.cat

Primera edició: desembre de 2010
ISBN: 978-84-9975-036-1
Dipòsit legal: L-1.375-2010
Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, S L
Relligat: Enquadernacions Prats XXI, S.L

↳ imprès a **lleida** ↳

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ: L'home que xiuxiuexava als arbres	11
DE LA VIDA.....	17
Binomi (2001).....	19
Situació bis (2001).....	20
El foc i la gola (2001).....	21
Freds (2001).....	22
Divuit anys (2001).....	23
Aprendre a casa (2002).....	24
Quant a la felicitat (2002).....	25
Declaració (2002).....	26
Entrampats (2002).....	27
Genialitats (2002).....	28
Final segur (2002).....	29
Cooperativisme (2002).....	30
Fer el paperot (2002).....	31
Massa farts (2003).....	32
Les dents no tenen parents (2004).....	33
Promoció laboral (2004).....	34
Droga dura (2004).....	35
Ratllar-se (2005).....	36
El mal (2005).....	37
Records (2005).....	38
La barbàrie (2005).....	39
Aniversaris (2005).....	41
Millor l'heterodòxia (2005).....	42
Docents (2005).....	43
Humor negre (2005).....	44
Occident (2005).....	45
Tolerància (2005).....	47
A parell (2005).....	48

Canviar les formes (2005).....	49
Mons oposats (2006).....	50
Neus i tabac (2006).....	52
Indignació (2006).....	53
Altruisme (2006).....	54
Futur negre (2006).....	55
Temps de tardor (2006).....	56
La corda (2007).....	57
Residus (2007).....	58
Esgarrifança (2007).....	59
Immigrants (2007).....	60
Agost (2007).....	61
Tafaneria (2007).....	62
Intel·ligència (2007).....	63
DE LA POLÍTICA.....	65
Visca la democràcia (2001).....	67
Prou! (2001).....	68
Situació límit (2001).....	69
Ja era hora (2001).....	70
Guerra i fam (2001).....	71
Rics i pobres (2001).....	72
A l'oest no ix el sol (2002).....	73
Pessetes sense valor (2002).....	74
Dret a la memòria (2002).....	75
Enquesta (2002).....	76
Despoblament (2002).....	77
Constitució (2003).....	78
Paella i aigua (2003).....	79
Procés industrial (2003).....	81
Guanyar o perdre (2003).....	82
Paranoia (2004).....	83
Trajectòria (2004).....	84
Eurocarestia (2004).....	85
Aniversari (2006).....	86
75 anys (2006).....	87

Castro (2006)	88
Moments històrics (2006)	89
Acció cívica? (2007)	90
DEL TERRITORI.....	91
La porta (2003)	93
Elogi de les discoteques (2003)	94
La pàtria (2003)	95
Conformitat (2003)	96
Agropolicies (2003)	97
Segona etapa (2003).....	98
Esforç necessari (2003).....	99
Barry White (2003).....	100
Resignació (2003).....	101
Un company ha mort (2003).....	102
Recuperar la dignitat (2003)	103
Personatges (2004).....	104
Baixar de les altures (2004)	105
Vacances als pobles (2004).....	106
Boira, boirera (2005).....	107
La rica França (2005).....	108
Setanta anys (2005).....	109
Saviesa (2005).....	111
Televisió (2006)	112
Papers amb història (2007)	113
DE LA FEINA.....	115
Al setembre no hi ha vi per vendre (2001)	117
Els mateixos de sempre (2001).....	118
Un nou risc (2002)	119
El nostre estiu (2002).....	120
Ajuts insuficients (2002).....	121
Asaja (2003).....	122
Plaers antics (2003).....	123
Refrescar la memòria (2004)	124
El negoci (2004).....	125
Sense escrúpols (2005).....	126

Aigua de rec (2005)	127
El sector més feble (2005)	129
Primavera (2005)	130
Desitjar el mal (2005)	131
Cent anys d'aigua (2006)	133
Sant tornem-hi (2006)	134
Normes (2006)	135
Especulacions (2006)	136
Ara, la pedregada (2006)	137
Sant Miquel (2006)	138
Eufemismes (2007)	139
Vaques flaques? (2007)	140
Olors (2007)	141

INTRODUCCIÓ

L'HOME QUE XIUXIUEXAVA ALS ARBRES

Resulta difícil negar que Josep A. Chauvell és un dels autors literaris més interessants i prolífics de les contrades ponentines. Tres novel·les, tres reculls de contes i relats breus, una narració autobiogràfica i una obra de teatre (fins el moment) l'avalen com un personatge consolidat en la literatura catalana contemporània. Chauvell basteix una obra escrita des dels marges amb vocació d'esdevenir central, descriu un món sencer, un univers ample i particular alhora, però sempre des d'un punt de vista original que, probablement, li ve donat per les seues peculiars circumstàncies biogràfiques. En remarcarem només tres.

En primer lloc, cal tenir en compte que Chauvell és un dels últims hereus de la tradició oral de les nostres terres, una cosa que les generacions que ja vam nàixer amb la televisió a dins de casa vam perdre en bona mesura. Ell, en canvi, és dipositari de tota una munió de contalles, històries apòcrifes, rondalles, acudits i facècies, endevinalles, refranys, tornaveus i tot tipus de locucions i frases fetes transmises de generació en generació i que, com a bon conversador, sap encaixar en el moment adequat i amb el to oportú. És un pou sense fons d'un vocabulari atípic que controla a voluntat i sap imprimir-li el ritme adequat per a prendre't el pèl o per afalagarte i, si vol, tot seguit enfonsar-te sense que puguis ni pensar a defensar-te. Com a convilatà seu, he de reconèixer que amb freqüència m'he trobat indefens davant la seua retòrica. En les converses fa el que vol amb tu, és com si fos una carrera entre un *sprinter* professional i un coix. El coix sempre ets tu. No és amb l'únic amb qui he patit aquesta sensació, també em passava quan em trobava amb els meus tiets o amb aquells veïns del

carrer de dalt, tots ells nascuts abans de la guerra, els quals dominaven l'art d'envoltar-te dialècticament i te la fotien pel darrere. Amb tot l'afecte, però te la fotien. No ho podien evitar. Venien d'un món on les coses funcionaven així, i per això era tan important conèixer la tradició oral. Chauvell pertany a la darrera generació que la va poder aprendre sense esforç, per pura osmosi, ja que quan ell era infant encara estava totalment vigent. Però també pertany a la primera generació que comença a trencar motllos, que canvia les regles del joc, que fa que la tradició esdevingui, a poc a poc, obsoleta. Els nascuts a mitjan segle xx, que van ser joves durant els anys setanta, al nostre territori són també els principals protagonistes de la transició vers la modernitat en tots els àmbits (social, política, econòmica, etc.).

Chauvell comparteix el coneixement de la tradició oral amb bona part dels seus companys i companyes generacionals, però, en el seu mèrit, cal afegir-hi alguns ingredients que li donen un toc de distinció: curiositat, memòria i intuïció. Chauvell és un personatge extremament intuïtiu, amb una memòria prodigiosa, una enorme curiositat per saber com funciona el món i una permanent preocupació pel llenguatge popular i les cultures locals. Per això, no és d'estranyar que les seves cabòries, reflexions i lluites polítiques i culturals, tard o d'hora, acabessin posades per escrit i publicades en mitjans de comunicació diversos. Aquest volum n'és una bona mostra.

En segon lloc, cal assenyalar que Chauvell no és pas un escriptor com els altres, el seu itinerari biogràfic no s'adiu amb el perfil predominant en aquest gremi. Chauvell finalitza els seus estudis secundaris a principis dels anys setanta del segle passat i, en plena joventut, s'aboca a la seua passió per la terra, per viure vinculat als cicles de la natura, per embarcar-se en una lluita a cos nu amb les lleis biològiques i geològiques que regeixen el planeta. És a dir, esdevé un pagès de debò. Com per a la resta del seu entorn social més pròxim, la terra, en el sentit més físic del mot, és el seu món. Ésdevé un

pagès “modern” que viu en un context agrari i rural que es troba en ple procés de canvi, agitat pels furiosos vents de la globalització que ens sacsegen sense pietat des del darrer terç del segle xx. Es dedica a treballar la terra, a extreure’n els seus fruits, però sense deixar mai de cavillar, de reflexionar sobre les circumstàncies que viu, sobre la seva història i sobre el futur que vindrà. Per això, com altres companys de generació, s’involucra activament en els moviments socials i polítics que lluitaven contra la dictadura franquista, es vincula a la incipient Unió de Pagesos (abans que aquesta reduís la seua actuació a la Catalunya estricta), participa en la refundació local de la CNT, és fundador i impulsor dels consells locals de la Franja, pioners de l’associacionisme cívic en defensa del català a l’Aragó, es fa regidor municipal pel PSOE aragonès, i, més tard, esdevé alcalde del seu poble, Alcampell, i conseller de cultura de la comarca de la Llitera, de la qual posteriorment n’arriba a ser president del Consell Comarcal. En una literatura com la catalana, on la gran majoria dels escriptors són funcionaris, Chauvell és una felicitat anomalia, un autor que aporta una perspectiva inèdita i indispensable per a poder esdevenir una cultura “normal”. Com es diu ara, “de vegades l’equilibri està en el desequilibri”, i ningú no pot negar que sense punts de vista com els que ell representa la literatura quedaria coixa. La creació necessita d’un ecosistema farcit de diversitat, mentre que l’homogeneïtat la mata.

En tercer lloc hi ha la qüestió de la geografia. En termes geogràfics, Chauvell torna a ser una anomalia, però aquesta vegada compartida amb gairebé tot el que surt de la Franja. Ens trobem davant d’un escriptor nascut en un territori atípic, que des de fa unes poques dècades es defineix com la Franja de Ponent, o Franja d’Aragó, segons els gustos o els matisos. Chauvell no només naix i creix en el territori catalanòfon d’Aragó, sinó que hi resideix de manera habitual durant tot el seu itinerari vital (almenys fins el moment d’escriure aquestes línies). De fet, és un dels pocs escriptors de la Franja que viu de

manera permanent al territori. Un territori on la llengua catalana ha estat històricament anorreada, estigmatitzada o, en el millor dels casos, ignorada per bona part dels poders públics que l'han administrat. Només en temps molt recents s'ha aconseguit un mínim reconeixement de la llengua per part de les institucions públiques, però encara lluny del que fóra desitjable per a dignificar-la i garantir-ne el futur. No cal ser gaire imaginatiu per a deduir que ser escriptor en català en un context advers com el descrit requereix d'una bona dosi de voluntat, de tossuderia, potser també de sentit de l'humor, i una capacitat de resistència fronterissa amb l'idealisme romàntic.

De fet, la mescla de romanticisme i pragmatisme és potser allò que millor definiria la marca d'estil del nostre autor, el seu toc personal i intransferible. No endebades, per a mantenir la moral alta i la curiositat per la llengua i la cultura, s'ha de tenir un tarannà força romàntic. Per altra banda, per a resistir a llarg termini cal ser també pragmàtic, perquè, malgrat les adversitats del context, ell sempre troba alguna manera de compatibilitzar les seues inclinacions culturals amb les preocupacions pel futur de la pagesia, per la política local i comarcal o, en definitiva, per la millora de les condicions materials de vida en el seu entorn. Per això l'activisme polític és el tercer pilar del seu itinerari públic, juntament amb l'exercici de la pagesia i el conreu de la literatura.

A més de llibres de literatura, Josep A. Chauvell és també autor d'alguns treballs d'assaig que ha publicat en forma de capítols en obres col·lectives, així com d'un important ventall d'articles i ressenyes en publicacions periòdiques. Entre les seves col·laboracions periodístiques cal destacar la sèrie que va escriure a la revista *Desperta Ferro!* entre 1986 i 1989, les publicades al *Diari de Lleida* durant el 1991, les col·laboracions a la revista *Temps de Franja* entre el 2000 i el 2001, i, sobretot, les columnes d'opinió que entre 2001 i 2007 va escriure per al suplement setmanal *La Mañana de la Franja* que es

distribuïa amb el diari lleidatà *La Mañana* per les comarques aragoneses de la Ribagorça, la Llitera, el Baix Cinca i el Cinca Mitjà.

El present volum aplega una selecció d'aquestes col·laboracions periodístiques fetes a *La Mañana*. És un conjunt de reflexions sobre la vida, la política, la feina i el territori, que, malgrat que van ser escrites de manera separada, gaudeixen d'una unitat conceptual més que notable. Algunes són fragments autobiogràfics, altres fan una sàtira mordaç a certes idees o estils de vida, no poques són laments per coses perdudes, unes altres són irreverències, comentaris satírics o irònics, mentre que en altres es critiquen esdeveniments o persones concretes sense cap temor a la incorrecció política. A més, es tracta d'una selecció que, al nostre parer, reflecteix relativament bé la singularitat del pensament de l'autor i la influència d'una tradició oral que s'expressa sota la forma de refranys, locucions o frases fetes. En definitiva, en aquests textos hi trobem el sentit que l'autor atorga a les coses, una mena d'escala de valors que, per molt individual que pugui parèixer, entronca amb una línia de pensament col·lectiu que ve de lluny. Cosa potencialment valuosa en temps agitats i de vegades tèrbols com els nostres.

Josep ESPLUGA
Alcampell, estiu de 2010

DE LA VIDA

BINOMI (2001)

No recordo si ho he llegit en algun diari o ho he escoltat en alguna tertúlia radiofònica. El cas és que, fos on fos, em devia impactar prou perquè em voltés pel cervell fins a provocar-me la reflexió. Es tractava d'un binomi, dues coses que, pel que es veu, són les més importants en la vida de les persones. Es coneix que per a un marxista les dues qüestions principals en aquest món són la lluita de classes i el sexe; però si es tracta d'una persona conservadora, aquestes seran inevitablement els diners i el sexe. Si l'individu "passa" de política, el binomi ve a ser el futbol i el sexe. Si es tracta d'un *bon vivant*, això serà el menjar i el sexe. Segurament si seguim amb distincions, posem per cas, geogràfiques, ètniques, religioses o de qualsevol altre tipus, molt probablement dins d'aquestes preferències, amb algunes poques excepcions, també hi apareixeria el sexe com un dels dos elements inalterables. No ens enganyem, el sexe i els diners són el motor del món. Dels diners se'n pot prescindir, però és molt difícil, per no dir impossible, poder-se'n estar, de la cosa sexual, la qual si és reprimida, amagada o dissimulada, encara pot causar més perjudicis que si és assumida amb plenitud i desenvolupada amb llibertat, sense tabús i sense enganys. Ja ho deia aquell: cardeu, cardeu que el món s'acaba.

SITUACIÓ BIS (2001)

La lluita generacional és una constant humana. Els problemes i malentesos entre pares i fills són i seran segurament seculars. És normal que això passi, la vida i la societat van evolucionant a vegades de manera lenta, altres ràpidament; per això cada nissaga té els seus trets diferencials que per efecte de la comparació duu a l'enfrontament amb la precedent, i quasi segur que amb la descendent. És molt probable que avui, els que ja estem en una fase intermèdia i som fills i a la vegada pares, ens trobem en l'equidistància d'uns i d'altres, sense ser ni millors ni pitjors. La societat actual, basada en el ritme, la necessitat i l'estrès, té poca paciència i tolerància amb els que tot just comencen a endinsar-se pels camins i averanys de la vida. Continuem sense entendre els nostres pares, els quals van haver de viure temps durs i ingrats, no comprenem el seu comportament, aferrissadament materialista i interessat quan ja no els hi caldria; però tampoc no sabem estar a l'altura dels nostres fills, més lliures i somniadors. De tant en tant, ens admirem perquè creïem que tal o tal família sí que en sap de criar o educar els seus plançons. Errada. Com se sol dir, cada casa és un món i a tot arreu hi ha fang quan plou, o qui no té un all té una ceba. Amb aquesta perspectiva, només ens toca que carregar-nos de paciència, intentar reduir el nombre d'errors i convenir que tot això forma part de la mateixa naturalesa humana, amb les seues grandeses i les seues misèries.